

2-2018



6.4.2018

Tästä Kansalliskirjaston tilannekatsauksesta saat uusimmat tiedot Finnan, Finton, Melindan ja Yhteentoimivuuden palveluiden kuulumisista.

Koulutuksia ja tapahtumia Kansalliskirjastossa keväällä 2018

- **Missä mennään -webinaarit**
 - 13.2.2018, linkki tallenteeseen ja esityksiin ohjelmasivulla: <https://www.kiwi.fi/pages/viewpage.action?pageId=90311339>
 - 24.4.2018, ilmoittautuminen avataan viikolla 15.
 - 13.9.2018
- **Ut med språket -seminaari**
 - Monikielisen viestinnän haasteisiin pureutunut tilaisuus 8.3.2018 keräsi osanottajilta kiitosta. Jatkamme kehitystyötä monikielisyyden parissa seminaarista kerättyä palautetta hyödyntäen.
 - Linkki tallenteeseen ja esityksiin tapahtumasivulla: <https://www.kansalliskirjasto.fi/fi/tapahtumat/ut-med-spraket-kielen-paalla>

Kansalliskirjaston kirjastoverkkopalveluiden vuosi 2017

- Tutustu vuosiraporttiimme



Kirjastoverkkopa...2017-0604(1).pdf

Pikalinkit

- [Finna](#)
- [Finto](#)
- [Melinda](#)
- [Yhteentoimivuuden palvelut](#)
- [Avoin tiede](#)

Finna



Finna on tiedonhakupalvelu, joka kokoaa yhteen aineistoja arkistoista, kirjastoista ja museoista.

Ajankohtaista

- Uudet näkymät ja aineistot
 - Suomen rautatiemuseo on julkaissut oman näkymän: <https://srm.finna.fi/>
 - Vantaan kaupunginmuseo on julkaissut oman näkymän: <https://vantaankaupunginmuseo.finna.fi/>
 - Tilastokirjasto on julkaissut aineistojaan [Finna.fi](#):ssä ja oman näkymän (beta) <https://tilastokeskus.finna.fi/>
 - Siirtolaisuusinstituutti on julkaissut aineistojaan [Finna.fi](#):ssä
- Finnan helmikuussa 2018 toteutettuun käyttäjäkyselyyn saatiin yli 33 000 vastausta. Käyttäjien tyytyväisyyttä mittaava Net Promoter Score nousi edellisvuodesta ja aktiivisten suosittelijoiden osuus kasvoi. Käytön trendeistä ja käyttäjäkyselyn tuloksista on julkaistu [Trendiraportti Finnan asiakaswikissä](#). Finnaan osallistuvat organisaatiot ovat voineet tiedustella omien näkymiensä käyttäjäkyselytuloksia Finnan palvelupostista.
- Finnan palvelutaso täytti viime vuosipuoliskolla selvästi palvelusopimuksen vaatimukset. Palvelutasoa seurataan kaksi kertaa vuodessa julkaistavin raportein. Tutustu [raporttiin 2017/2](#).
- Finnaan osallistuvien organisaatioiden vuoden 2017 palautekyselyn tulokset julkaistaan [Finnan asiakaswikissä](#).

Teknisen kehitystyön kuulumiset

- [Suomi.fi](#)-verkkomaksaminen on testikäytössä Koha (Outi-kirjastot) ja Aurora (mm. Eepos- ja Kirkes-kirjastot) kirjastojärjestelmien kanssa
- Finnassa tehdään kevään aikana keskitetysti käyttäjien tietosuojaa parantavia ja tietosuojadirektiivin edellyttämiä muutoksia.
- Teknisen kehitystyön etenemistä voi seurata Keskustelufoorumilla.

Ryhmiä kokoukset

- Finnan kauden 2018-2019 konsortioyhmä aloitti toimintansa. Tutustu [konsortioyhmän kokoonpanoon](#). Ryhmä piti ensimmäisen kokouksensa 28.3. ja käsiteli mm. vuosiraporttia, projektisuunnitelmaa, Finnan käytön trendejä ja tietosuojaan liittyviä kysymyksiä. Löydät konsortioyhmän [koko materiaalit Finnan asiakaswikistä](#).

Tapahtumat ja koulutukset

- Finnan sektoritapaamiset
 - Muutamme Finnan sektorikohtaisten tapaamisten konseptia siten, että jatkossa kaikille sektoreille yhteiset tiedotusluonteiset asiat sisällytetään [Missa mennään -webinaarien](#) Finna-katsauksiin. Varsinaisia sektoritapaamisia tullaan järjestämään keskimäärin kahdesti vuodessa / sektori. Näissä vuorovaikutteisissa tapaamisissa käsitellään vain kullekin sektorille olennaisia ajankohtaisia asioita ja käsiteltävistä asioista otetaan toiveita vastaan Finnaan osallistuvilta organisaatioilta. Lisäksi vuoden mittaan järjestetään tarpeen mukaan temaattisia tapaamisia, webinaareja ja työpajoja ajankohtaisten asioiden käsittelemiseen.
 - Toukokuun sektoritapaamiset
 - 8.5. museot
 - 9.5. yleiset kirjastot
 - Korkeakoulukirjastojen ja arkistojen seuraavat sektoritapaamiset järjestetään kesäkauden jälkeen.
- Tulevia Finna-tapahtumia
 - Aineistotyyppityöpajojen sarja jatkuu. Ajankohta seuraavalle pajalle on 10.4. [Tutustu ohjelmaan](#).
 - Finnan peruskoulutus 15.5.
 - Finnan hallintaliittymän koulutus 16.5.
 - Finnan hallintaliittymän syventävä koulutus 18.5.
- Interaktiivinen Tekniikka Koulutuksessa (ITK)
 - Finnaa esiteltiin [ITK-webinaarissa](#) 21.3.

- Finnaa esitellään [ITK-konferenssissa](#) posterilla 12.-13.4.

Viestintä

Finna on nyt Twitterissä! Seuraa [@Finnafi](#), niin löydät ajankohtaiset uutiset, tutustut mielenkiintoisiin kokoelmanostoihin ja kuulet tapahtumista ja koulutuksista.

Lisätietoja

- Finnaa koskevat kysymykset, kommentit ja palaute sähköpostilla: [finna-posti \[AT\] helsinki.fi](mailto:finna-posti@helsinki.fi)
- Finnan kehittäminen ja arkinen yhteistyö Finna-wikissä

Finna-tilannekatsauksen kokosivat kehittämisspäällikkö Erkki Tolonen ja palvelusuunnittelija Maria Virtanen.

Finto



Finto on suomalainen palvelu sanastojen, ontologioiden ja luokitusten julkaisua ja käyttöä varten.

Ajankohtaista

- Jo FinnONTO-hankkeesta asti ontologioiden parissa työskennellyt Henri Ylikotila on siirtynyt Houston Inc. -konsulttiyrityksen palvelukseen. Finto-tiimi toivottaa Henrille antoisia hetkiä uusien haasteiden parissa! Henriin saa jatkossa yhteyden esim. LinkedInin kautta.
- Finton uudeksi kehittämisspäälliköksi on nimetty projektissa alusta asti mukana ollut Mikko Lappalainen.
- Finto on hankkimassa konsulttityövoimaa toteuttamaan palvelun teknisiä osakokonaisuuksia. Työkohteina ovat muiden muassa MUTU-muutostenhallintatyökalu, erikoisontologioiden julkaisuputki, käsitteiden ehdotusjärjestelmän tuotantoversio ja automaattisen kuvailun työkalun Annifin Maui-moduuli.
- [Finto.fi](#):n käyttö kasvoi vuoden 2017 aikana mukavasti: palaavia käyntejä oli 223 272 (vuonna 2016 188 534) ja yksittäisiä käyntejä 1 496 384 (vuonna 2016 1 404 685).
- Kansalliskirjaston Skosmos-ohjelmiston suosio maailmalla kasvaa. Uusia asennuksia ovat [Luxemburgin lainsäädännön kuvailussa käytettyjen sanastojen palvelu](#) ja Ranskan Tieteellisen tutkimuksen keskuksen CNRS:n [sanastopalvelu Loterre](#).

Teknisen kehitystyön kuulumiset

- YSON järjestyksessään toinen jäädytetty kehittäjäversio [YSO 2018.3.Boethius](#) on julkaistu. Boethius sisältää kaikki vuoden 2017 aikana lisätyt uudet käsitteet, sekä erityisesti huomautusominaisuuksien osalta yhdenmukaistetun tietomallin. Kehittäjäversio on optimoitu TopBraid Composer -editointityökalulla tapahtuvaa ontologiatyötä ajatellen, ja se poikkeaa tietomalliltaan joiltain osin YSON Fintosta löytyvästä julkaisuversiosta.
- YSON [tietomallin dokumentaation](#) ensimmäinen kattava versio on julkaistu. Tietomalli tullaan julkaisemaan jatkossa myös [yhteentoimiva.suomi.fi](#):n [tietomallityökalun](#) avulla.
- Finton palvelinalustaa ollaan uudistamassa. Uudet palvelimet ovat nopeampia ja turvallisempia ja ne otetaan käyttöön vaiheittain kevään aikana. Uudistuksesta ei aiheudu vaivaa käyttäjille.
- Automaattisen kuvailun työkalu Annifia kehitetään aktiivisesti yhteistyökumppaneiden kanssa. Annifin uusi versio yhdistelee useita erilaisia algoritmeja kuvailun laadun parantamiseksi. Annifia tullaan esittelemään [Liber-konferenssissa](#) heinäkuussa.

Sisältötyön kuulumiset

- Yleinen suomalainen ontologia YSO kasvoi vuoden 2017 aikana lähes kuudellasadalla käsitteellä. Lisäksi lähes kahdeksaattuhatta käsitettä uudistettiin erilaisin muokkauksin.
- YSON ja YSO-pohjaisten erikoisontologioiden [kehityslinjauksia on päivitetty](#) ja linjaukset on hyväksytty Finto-palvelun laajennetun projektiryhmän kokouksessa 31.1.2018. Laajennetun projektiryhmän kokouksessa päätettiin myös, että jatkossa ontologiaylläpitäjien asiantuntijaryhmä (niin kutsuttu pienryhmä) on päätösvaltainen YSO-pohjaisten ontologioiden kehityslinjausten suhteen, eli sen tekemiä päätöksiä ei tästesdes tarvitse viedä hyväksyttäväksi laajemmalle forumille.
- Erilaisten kymmenluokitusten julkaisua Fintossa selvitetään. Tarkoitus on, että jatkossa myös käytetyimmät kymmenluokitukset olisivat hyödynnettävissä Finton kautta.
- Kaunokirjallisuuden kuvailuun laajasti käytetyn Kaunokki-asiasanaston julkaisua Fintossa ja sen suhdetta muihin sanastoihin pohditaan yhdessä Kaunokin ja KAUNO-ontologian ylläpidon kanssa.
- Finto-tiimi selvittää yhdessä kuvailu- ja standardiasiantuntijoiden kanssa ajan esittämisen mahdollisuuksia kuvailussa. Päämääränä on harmonisoida kuvailua myös ajan osalta ja saada muistiorganisaatioiden tuottama data yhteentoimivaksi laajempien kansainvälisten standardien kanssa.

Ryhmiä kokoukset

- Finto-ohjausryhmä kokoontuu seuraavan kerran toukokuussa. Ohjausryhmälle valitaan uusi puheenjohtaja valtiovarainministeriön Anne Kauhanen-Simanaisen siirryttyä eläkkeelle.

Tapahtumat ja koulutukset

- 21.5. järjestetään Helsingissä erityisesti kirjastojen kuvailijoille suunnattu YSO-kuvailukoulutustilaisuus. Lisätietoja tilaisuudesta lähiaikoina.

Lisätietoja

- Voit lähettää Fintoa koskevat kysymykset, kommentit ja palautteen osoitteeseen finto-posti [AT] helsinki.fi.
- Projektin asiakaswiki

Finto-tilannekatsauksen kokosi kehittämisspäälikkö Mikko Lappalainen.

Melinda



Melinda on kansallinen metatietovaranto, joka kokoaa kirjastoaineistojen kuvailevat metatiedot yhteen paikkaan.

Ajankohtaista mukana olevista organisaatioista

- Melindan teknisen alustan Alephin versiopäivitys on suunnitteilla keväälle. Mikäli parhaillaan käynnissä oleva valmistelutyö ei tuo yllätyksiä, niin arvioitu toteutusajankohta on viikolla 19 (helatorstai). Tiedotamme lisää sitä mukaa, kun asiat etenevät.

Yleiset kirjastot:

- Melindan ja Helmet-kirjastojen yhteistyö on käynnistynyt. Tavoitteena on tuoda Helmet-tietokannasta uusia tietueita (pl. musiikki) ja joitakin erityiskokoelmia kuten lautapelit Melindaan. Kevään aikana rakennetaan tekniset valmiudet liittää Sierra-järjestelmästä haravoidut Helmet-aineistot mukaan Melindan ulkoisten toimijoiden aineistokanavaan. Koe-eränä Melindaan on jo tuotu Helmet-tietokannan lautapelitietueet, 1 074 kappaletta. Tässä erässä on mukana myös vanhat tietueet.
- Seinäjoen kaupunginkirjaston – Eepos-kimpan Melindaan mukaantulon valmistelut ovat käynnissä. Kirjasto on aloittanut RDA-kuvailun omassa paikalliskannassaan. Melindan koeajot alkavat huhtikuussa.
- Neuvotteluja käydään parhaillaan myös muiden yleisten kirjastojen kanssa.
- Liittyvät kirjastot voivat valita erilaisista mukaantulon malleista itselleen sopivan. Perinteisen aineistosirrot sisältävän liittymistavan lisäksi on tarjolla myös kevyempiä mahdollisuuksia. Lisätietoa on wikissä.

Teknisen kehitystyön kuulumiset

- Melinda on keskeinen osa kuvailun ekosysteemiä. Tavoitteena on tulevaisuudessa vastaanottaa Melindaan yhä enemmän metatietoja suoraan ulkoisilta metatiedontuottajilta ja muista järjestelmistä / rekistereistä. Tätä varten Melindaan on rakenteilla ulkoisten toimijoiden aineistokanava. Ensimmäisessä vaiheessa kanavaan liitetään Helmetin (ks. yllä) ohella Elisa-kirjan ja Ellibsin (vapaakappaleista) metatietojen tuonnit.

Viimeisimmät ohjeet

- Päivitämme säännöllisesti Melindan toimintaohjetta, joka on Melindassa työskentelyn perusohje. Löydät ohjeen Melinda-wikistä.

Ryhmiä kokoukset

- Tiedonhallinnan ohjausryhmä kokoontuu seuraavan kerran 9.5.2018. Tutustu kokouspöytäkirjoihin.
- Kuvailuvan metatiedon asiantuntijaryhmä kokoontuu seuraavan kerran 11.4.2018. Tutustu kokouspöytäkirjoihin.
- Luumu-ryhmä ja metatietovarannon musiikkityöryhmä MusaMelinda sulautuivat Muusa-ryhmäksi vuoden 2018 alussa. Tutustu [kokouspöytäkirjoihin](#).
- Sisällönkuvailun asiantuntijaryhmä kokoontui 25.1.2018. Tutustu kokouspöytäkirjoihin.

Tapahtumat ja koulutukset

- Melindan talonmiehen tuokio etäyhteyden välityksellä pidetään seuraavan kerran 12.4.2018, klo 14-15. Edellinen oli 14.2.2018.
- Melinda-Aleph peruskoulutus uusille Aleph-kuvailijoille tai kertausta tarvitseville on 18.4.2018. Koulutus on uudistettu syksyllä 2017 ja jaettu kahteen osaan: teorian itseopiskeluun verkossa ja lähipäivään.
- Järjestämme Melinda-kirjastojen kuvailijoille Melinda-päivän 22.5.2018. Tapahtuman tavoitteena on tarjota Melinda-yhteisön jäsenille ajankohtaista tietoa, verkostoitumista ja keskustelua käytännön kuvailuaiheista. Päivän teemana ovat eMelinda ja sähköiset aineistot.
- Tilaisuuksien ja koulutusten materiaalit löydät wikistä.

Lisätietoja

- Melindaa koskevat kysymykset, kommentit ja palaute sähköpostilla: melinda-posti [AT] helsinki.fi
- Melinda-wiki

Melinda-tilannekatsauksen kokosi kehittämisspällikkö Minna Olkinuora-Tauru

Yhteentoimivuuden palvelut

Kansalliskirjasto paketoi metatietoon liittyviä palveluitaan asiakaslähtöisemmin uuden **Metatietopalvelukokonaisuuden** alle. Kokonaisuudessa on viisi palvelua: Kuvailusääntöpalvelu, Toimijakuvailupalvelu, Kuvailusanasto- ja ontologiapalvelu, Tunnistepalvelu ja Formaattipalvelu. Järjestelyn tavoitteena on selkeyttää palvelutarjontaa sekä avata sitä myös kirjastosektorin ulkopuolelle.

Kuvailusääntöpalvelu

- RDA Toolkitin helmikuun päivityksessä julkaistiin viimeiset korjaukset RDA:n nykyisen version suomennokseen. Ohjetta Raamatun kirjojen nimekkeistä paranneltiin (katso RDA Toolkitin välilehdeltä Työkalut kohta Raamatun kirjat) ja linjauspäivitykset julkaistiin. Tämän päivityksen jälkeen RDA:n nykyisen version suomennokseen ei oteta enää korjauksia vastaan RDA Toolkitissa. Uudistettu RDA Toolkit (3R) julkaistaan suomenkielellä vuoden 2019 alkupuoliskolla. Lisätietoa RDA:n uudistumisesta Kuvailusääntöpalvelun [sivulla](#).
- Kuvailusääntöpalvelu alkaa julkaista listauksia uusista ja muutetuista termeistä ja linjauksista verkkosivuillaan, mikä helpottaa muutosten seuraamista ja kommentointia kirjastoissa erityisesti ennen uuden RDA-version julkaisua. Katso RDA-komentointi-alasivut:
 - [2018 linjausmuutokset](#)
 - [2018 termimuutokset](#)

Kuvailusanasto- ja ontologiapalvelu

- YSasta ja Allärsista YSOon siirtyminen kirjastosektorilla etenee. Tätä vuotta koskeva [tarkennettu suunnitelma](#) on julkaistu ja konversiosääntöjä laatimaan on perustettu erillinen ryhmä, jossa on edustajia eri kansallisista asiantuntijaryhmistä.
- Heinäkuun [LIBER-konferenssissa](#) järjestetään työpaja semanttisen yhteentoimivuuden edistämisestä kirjastosektorilla.

Tunnistepalvelu

- Toimijatietokanta Asterissa olevat yhteisöjen tiedot lähetettiin tietueajona kansainväliseen ISNI-keskukseen 14.3.2018. Lähetettyjen tietueiden määrä oli 42 419. Tietueajon päämääränä on saada mahdollisimman monelle yhteisölle generoitua ISNI-tunnus, jonka voi liittää Asterissa oleviin kuvailutietoihin. ISNI-tunnus perustuu kansainväliseen ISO-standardiin ja tunnukset luodaan kansainvälisen ISNI-keskuksen toimesta edellyttäen että lähetettävät tietueet täyttävät ISNIn metatietovaatimukset. Ensimmäisiä tuloksia yhteisöjen tietueajosta odotetaan pääsiäisen jälkeen. Mahdolliset epäselvyydet, kuten väärin yhdistyneet toimijanimet, tulee korjata manuaalisesti tietokannoissa.
- Seuraavaksi valmistellaan vastaava tietueajo Asterissa olevista henkilötietueista.

Lisätietoja

- Tietojärjestelmäpällikkö Matias Frosterus, [matias.frosterus \[AT\] helsinki.fi](mailto:matias.frosterus@helsinki.fi)
 - Kehittämisspällikkö Marja-Liisa Seppälä, [marja-liisa.seppala \[AT\] helsinki.fi](mailto:marja-liisa.seppala@helsinki.fi)
-

Avoin tiede

ATT-koulutus

- Kansalliskirjasto koordinoi avoimen tieteen koulutusta vuonna 2018.
- Järjestämme tänä keväänä seuraavat seminaarit:

19.4. Datan elinkaari -seminaari: <https://www.kansalliskirjasto.fi/fi/tapahtumat/datan-elinkaari-seminaari>

- Tutkimusdata on muuttumassa näkyvämmäksi ja liikkuvammaksi. Siltä vaaditaan löydettävyyttä (findability), saavutettavuutta (accessibility), yhteentoimivuutta (interoperability) ja uudelleenkäytettävyyttä (reusability) (= FAIR-periaatteet).
- Paikan päälle ei enää oteta lisää osallistujia, mutta etäosallistuminen on mahdollista.

16.5. Tietosuoja tutkijan arjessa: <https://www.kansalliskirjasto.fi/fi/tapahtumat/tietosuoja-tutkijan-arjessa>

- Suomen ja Euroopan unionin tietosuojalait uudistuvat. Tutkija, hallitsetko jo tietosuojan uudet käytänteet? Tietosuojauudistus tuo uusia velvoitteita, joihin tutkijan on hyvä valmistautua. TuuliDMP:n uusi henkilötietoja sisältävän datan aineistonhallinnan ohje tarjoaa tutkijalle rakenteistetun ohjeistuksen ja linkit keskeisiin lisämateriaaleihin. Organisaatiot voivat lisätä kansalliseen pohjaan omia ohjeistuksiaan.
- Paikan päälle otetaan enintään 100 osallistujaa, myös etäosallistuminen on mahdollista pienryhmiä lukuun ottamatta.

23.5. Kotimaiset tiedejulkaisut vaikuttavat: <https://www.kansalliskirjasto.fi/fi/tapahtumat/kotimaiset-tiedejulkaisut-vaikuttavat>

- Tieteelliset julkaisut ovat pitkän ajan kuluessa muotoutuneet standardoiduksi ja kaikkien tuntemaksi tavaksi esittää ja välittää tietoa. Voidaanko niiden laatua ja vaikuttavuutta lisätä avoimen tieteen toimintatavoilla?
- Paikan päälle otetaan max. 50 osallistujaa, myös etäosallistuminen mahdollista pienryhmiä lukuun ottamatta.
- Koulutusten tallenteet ja esitykset tarjotaan vapaasti hyödynnettäviksi seminaarien jälkeen.

Lisätietoja

- Koulutuskoordinaattori Sari Räisänen, [sari.raisanen \[AT\] helsinki.fi](mailto:sari.raisanen@helsinki.fi)

Kuvat: Kansalliskirjasto 2018 / Suvi Kukkonen.